

PARTIDUL NATIONAL-LIBERAL

**MANIFESTUL-PROGRAM
AL PARTIDULUI**

DISCURSUL

Rostit de D-nul

I. BRATIANU

LA INTRUNIREA DELA EFORIE (24 Ianuarie 1911)

d. 7.2.11/1911 BUCURESTI

4305

VIII 1911

IMPRIMERIILE „INDEPENDENȚĂ”

56, CALEA VICTORIEI — STRADA ACADEMIEI, 17

1911

c. 55

B.P.T.B.
nr. 2560/1911

MANIFESTUL-PROGRAM AL PARTIDULUI NAȚIONAL-LIBERAL

Cetățeni alegători,

Înfățișindu-se înaintea D-v., partidul național-liberal vă cere să-l judecați după serviciile ce le-a adus țării în trecut și după ideile ce le urmărește în viitor.

Nu mai amintim trecutul glorios, în care istoria renașterei României se confundă cu aceea a partidului național-liberal.

Cheamă la cărma Statului, în 1907, prin increderea obștească a țării, spre a o feri de primejdiiile ce-o amenințau pînă și în existența ei, ne-am îndeplinit misiunea în întregime.

Am restabilit pacea socială și am realizat reformele făgăduite prin manifestul regal din 12 Martie 1907, adăogind și altele pe care, în timpul guvernării noastre de patru ani, ni le-au impus nevoile Statului și grija binei public.

Călăuziți numai de această grija, am socotit că, după rezultatele pozitive obținute, opera noastră mai avea trebuință de o ultimă dovadă a binefăcătoarei ei însemnatăți : respectul adversarilor noștri politici. Am socotit

anume că, un singur mijloc era de a-i convinge și pe dinșii de utilitatea națională și socială a operei noastre: să-i punem pe ei înșiși în măsură s'o cunoască și, în fața înalțelor răspunderi ce vor avea, s'o respecte și s'o aplice.

Aceasta nu este însă singura rațiune care ne-a impins să luăm o asemenea hotărîre. O altă grije ne-a mai preocupat: aceea a zilei de miine. Pentru complectarea operei săvîrșite, pentru consolidarea ei trainică, pentru desvoltarea tuturor forțelor României, partidul național-liberal are credința că trebuie să se dea o mai mare întindere putinței tuturor cetățenilor de a participa, prin exprimarea voinței lor, la viața Statului aşa ca Statul să reprezinte mai adevărat simțimintele și voințile tuturor Românilor. Numai astfel îi va putea uni pe toți, într'un singur gînd, conștiința unei conlucrări și a unei răspunderi comune, a unei solidarități care să îmbrățișeze toate interesele vitale ale țărei, din'năuntru și din afară.

Spre a atinge însă cât mai curind acest rezultat, se cuvine ca spiritele să fie pe deplin lămurite. Era, prin urmare, firesc ca guvernul liberal, după înfăptuirea reformelor promise prin manifestul regal, să se retragă spre a găsi în contactul direct cu toate straturile poporului puterile necesare pentru realizarea acestei mari reforme.

Partidul național-liberal dă astfel din nou dovada că pentru dinsul, prezența la guvern e pururea dominată de voința și de puterea de a dezvolta energiile Statului, iar nu de ambițiunea de a stăpini sau de posta de a pune această stăpinire în serviciul unor interese inferioare.

Chestia agrară

Chestia agrară a fost negreșit preocuparea de căpătenie a guvernului liberal. Soluțiile ce s-au dat prin legea învoelilor agricole și a islazurilor comunale, prin legea Casei rurale, prin legea împotriva trusturilor arendășești, prin legea arendării moșilor Statului și așezămintelor publice, au asigurat raporturi normale între proprietari și muncitorii de pămînt; au trecut, în curs de doi ani, în posesiunea de veci sau vremelnică a țărănimiei aproape 900.000 de hectare și au chezășuit, în sfîrșit, mari proprietăți, condițiunile proprii pentru o desvoltare sigură și liniștită.

Ca unii cari nu ne-am indoit nici-o singură clipă că micii cultivatori pot și trebuie să fie și dînșii un factor de propășire al economiei naționale și credincioși principiilor ce ne-au călăuzit în toată opera noastră, vom înlesni și în viitor sporirea micei proprietăți de sine stătătoare după normele puse în legea Casei rurale.

Dorim apoi ca, odată cu expirarea inalienabilității bunurilor rurale, să asigurăm prin dispozițiuni conforme principiului deja prevăzut în această lege, o limită sub care proprietatea țărănească să nu se poată divide și totdeaună să facem posibilă, pe cale de selecție naturală, crearea unei proprietăți mijlocii, care va fi cu atit mai puternică cu cit va fi un produs fireesc al sforțării și al destoiniciei individuale iar nu o creație artificială a legiuitorului.

Astfel, preocupați de desvoltarea firească și liniștită a Statului, am căutat și vom căuta întotdeauna, prin soluțiunile noastre, să derădăcinăm idea greșită și primejdioasă, pe care unele legislații agrare și unele făgădueli interesante au sădit-o în sufletul țărănimiei, că Statul poate și trebuie să fie distribuitorul direct și etern al pământului.

Se înțelege că trecerea bunurilor de mână moartă în proprietatea țărănimiei, propusă de mult de partidul național-liberal și căreia i s'a și dat un inceput de realizare prin cumpărarea de către Casa rurală a unora din aceste bunuri, va trebui urmărită mai departe după aceleași norme.

Pentru desvoltarea cit mai armonioasă a raporturilor dintre proprietari și muncitorii de pămînt, vom face din aplicarea sinceră a legilor agrare una din preocupările noastre de căpătenie.

Avem, într'adevăr, adîncă convingere că orice intervenție nenorocită, care ar tinde să zdruncine pașnica desvoltare a actualelor îndrumări, va atrage după sine reacțiuni neînlăturabile.

Prin desvoltarea bioului muncei, prevăzut în legea învoelilor agricole, precum și prin înființarea burselor muncei, vom da, pe de o parte, proprietarilor putința de-a avea la îndemînă brațele de care au trebuință iar sătenilor putința de a găsi de lucru în condiții lesnioioase și mulțumitoare.

Aplicând cu stricteță legea trusturilor, desvoltînd obștiile de arendare, întărind creditul țărănesc prin bâncile populare și sporindu-i forța de acțiune, înmulțind și reorganizînd școalele elementare de agricultură, îmbunătățind cultura agricolă prin Casa rurală, prin obștiile țărănești și prin desvoltarea tuturor ramurilor de activitate ale ministerului de domenii—vom ajunge să dăm culturiei mici intensitatea care, odată cu mărirea puterii de producție a țărei, să ridice starea morală și materială a trei sferturi din populația Regatului.

Această activitate nu ne va împiedica însă de a da, ca și în trecut, marii agriculturi tot sprijinul nostru pentru desvoltarea ei, fie încurajînd sindicatele agricole și creditul necesar, fie înființînd camere de agricultură, care să fie organele de informații și de acțiune ale intereselor agricole.

Credem totdeodată că prin dezvoltarea căilor de comunicațiune și prin mai raționala organizare a transporturilor și a creditului asupra cerealelor, depuse în gări și în porturi se va da un avînt simțitor întregei noastre agriculturi.

Sănătatea publică

Incredințați că progresul, în toate direcțiunile, este condiționat de starea fizică a populației noastre, am căutat prin legea ce am făcut, ca serviciul sanitar să existe la țară, nu numai ca o formalitate deșartă, ci ca un adevărat și puternic instrument de sănătate publică.

Vom aplica cu sinceritate această binefăcătoare lege și nu ne vom da înapoi dela nici unul din sacrificiile pe care le-ar reclama grija sănătăței publice.

Scoala și Biserica

Partidul național-liberal vede în lipsa de lumină a satelor una din cele mai mari prejedii ale Statului. De aceea, a dat în totdeauna cea mai vie atenție invățămîntului rural, atât prin înmulțirea invățătorilor cât și prin clădirea localurilor de școală.

Pătruns de rolul național și social al preotului și al invățătorului, partidul național-liberal s'a împotravit în totdeauna ori cărei încercări de a micșora acțiunea lor binefăcătoare sau de a pune o stavilă luminei, fie

prin desființarea școalelor normale, fie prin lipsa de interes pentru sporirea clădirilor școlare, fie — în sfîrșit — prin discreditul ce s'a încercat să se arunce asupra preoțimei și a învățătorimei.

Prin legea consistoriului, partidul național-liberal a interesat pe preoții de mir la trebile Bisericei, iar prin legea interpretativă din 1910 s'a dat preoților și învățătorilor putință de a cumpăra bunuri rurale.

Socotim însă că mai e încă mult de făcut. Și de oare-ce, fără local potrivit și fără învățător pregătit, învățămîntul e numai o închipuire, vom stăruia ca fie-care sat să-și aibă localul său propriu de școală, iar, prin înmulțirea școalelor normale, vom pregăti numărul trebuincios de învățători. Trebuie să ajungem astfel, în cel mai scurt timp și cu ori-ce sacrificii, ca nici un copil de Român să nu fie lipsit de foloasele unei învățături elementare cît de complete și cît mai în legătură, nu numai cu trebuințile vieței țărănești, dar și cu acelea ale întregei vieți naționale.

Insulțit de aceste simțiminte, partidul național-liberal nu se gindește să facă unora din acești factori mila unei simple făgăduință a sporirii salariilor, ci, recunoscind că atât preoții cât și învățătorii au dreptul la o îmbunătățire a stării lor materiale, bazează nevoia

imperioasă a acestei înbunătățiri pe rolul însemnat ce-l au și la care îi cheamă cu stăruință pentru trezirea culturală a poporului nostru.

Industria națională. Soarta lucrătorilor

O țară, în condițiunile noastre geografice și cu bogățiile ei naturale, nu poate rămâne esclusiv o țară agricolă; ea trebuie să se desvolte în toate ramurile de activitate. Un Stat nu poate însă progrăsa în mod real, decât dacă poporul său participă de fapt la toate aceste ramuri de activitate.

Credincios tradițiunilor cu care în trecut partidul național-liberal a asigurat desvoltarea puterilor naționale; încrezător în însușirile firești ale poporului și, deci, dorind o participare cât mai activă a Românilor la industria și comerțul țării, partidul național-liberal a căutat să încurajeze o industrie adevarat națională preocupându-se de a desvolta în acest sens regimul actual de protecțiiune a industriei.

Convinși de necesitatea armonizării intereselor noastre economice cu interesele internaționale, avem fireasca dorință ca, în această conlucrare, să încurajăm din ce încece mai mult capitalul și inițiativa românească și să asigurăm elementului național o parte legitimă cât mai largă la muncă și la conducere.

In deosebi, spre a da o îndrumare mai sigură industriei naționale, pe de o parte vom organiza Creditul industrial, iar pe de alta, vom desvolta și îmbunătăți învățămîntul technic și comercial.

Spre a înlătura chiar de la început conflictele dintre capital și muncă, care, în unele țări, au luat un caracter atât de primejdios pentru pacea socială și siguranța Statului, partidul național-liberal a întocmit un antiproiect de contract al muncei, pe care îl vom revedea și complecta, ținind seamă de discuțiunile ce s-au ivit în jurul lui.

O deosebită atențune vom da organelor comune, alcătuite din reprezentanții ambelor părți, menite să prevină și să rezolve pe cale pașnică conflictele dintre capital și muncă.

Totdeodată, situația aleatorie a lucrătorilor impuni, pe de o parte, asigurarea lor împotriva accidentelor, invalidității și bătrâneții, prin participarea celor trei factori interesați — Stat, patron și muncitor, — iar, pe de alta, încurajarea asociațiunilor care să fie un instrument de propășire profesională, iar nu de agitațiuni sterpe și primejdioase.

Meseriile. Industria casnică

Dacă unele meserii sunt menite să se transforme în fața industriilor mari, multe se pot însă desvolta în mod normal prin ocro-

tirea ce li s'ar da, prin înlesnirea mijloacelor de credit și prin organizarea temeinică a instrucțiunei profesionale. În acest scop, vom continua să încurajăm înființarea Băncilor de meseriași, vom da o desvoltare și mai mare admiterii meseriașilor la furniturile Statului, vom scuti de patentă și de orice dări speciale pe meseriașii începători, vom revizui legea meseriailor în aşa fel în cît ea să slujească la apărarea intereselor profesionale în armonie cu interesele patronilor și ale Statului.

Nu mai puțin vom da, ca și în trecut industriei casnice o atențiuie specială, căci în desvoltarea ei cât mai temeinică vedem nu numai un folos pentru economia națională dar și un mijloc de întărire și de propășire economică a țărănimiei noastre.

Ieftenirea traiului

În ultima noastră guvernare, problema ieftenirei traiului n'a rămas streină de preocupările noastre. Multe din măsurile deja luate, precum : ieftenirea peștelui și a lemnelor de foc; înființarea societăței comunale pentru construcția de locuințe ieftine; crearea liniilor noi de tramway, legând centrul cu periferia Capitalei, au contribuit și vor contribui în mod simțitor la ieftenirea traiului.

Nu înțelegem însă să ne oprim la ceeace am făcut, dar nu făgăduim de cât ceeace putem da..

Avem convingerea că, înlesnind traficul prin îmărtirea căilor de transport și prin ieștenirea transportului, că înlesnind contactul între producător și consumator, precum și împiedicând urcarea anormală a prețurilor prin oarecare înțelegeri, nu numai vom lucra în folosul agriculturii și al comerțului, dar și vom contribui la ieștenirea traiului.

Vroim, în acelaș timp să sporim mijloacele de înnavuțire, bazate pe muncă și economie, căci numai mărind salariile și câștigul producătorilor se poate ieftini traiul într'o mai largă măsură.

Vom veghea apoi ca lefurile funcționarilor Statului să crească proporțional cu creșterea bogăției generale.

Finanțele

Cum asemenea sporuri nu se pot realiza fără o situație financiară bună, grija noastră de căpetenie a fost și va fi să consolidăm finanțele Statului. La 1901 am restabilit creditul țărei și am mantuit independența noastră economică, iar, în acești din urmă patru ani, am realizat acea strălucită stare financiară care ne-a dat puțină să îndeplinim mai mult de cît am săgăduit.

Această stare financiară îngăduie ca, fără să se mărească suma totală a impozitelor, ele să se repartizeze în mod mai drept a-

supra contribuabililor. Impozitul progresiv pe venit, scăzând din venitul impozabil datorii și scutind ceeace formează, nu numai pentru o parte din săteni dar pentru toți nevoiașii, minimum necesar existenței, va înlătura multe din nedreptățile consfințite de sistemul actual.

Justiția

Prin legile votate în ultimii ani, partidul național-liberal a asigurat o mai bună recrutare a magistraților, a întins la toate treptele magistraturei inamovibilitatea, a scos personalul judecătoresc din înrîuririle politicei de partid și a pus la indemina celor mulți și mici o justiție mai lesnioasă.

Vom consolida și vom desvolta această mare și binefăcătoare operă prin simplificarea procedurei, prin revizuirea legiuirilor noastre și prin înființarea consiliului legislativ.

Administrația

Grija unei bune administrații preocupa de mult partidul liberal. El consideră însă înființarea dregătoriilor ca o măsură vătămătoare și contrară Constituției.

Credincioși principiilor cuprinse atât în proiectul din 1898 cât și în cel depus la Senat în ultima legislatură și convinși că o descentralizare înțeleaptă se poate realiza astăzi,

cînd prin noua organizare administrativă am trecut reprezentarea intereselor generale ale Statului în competența organelor direct dependente de dînsul, vom căuta să dăm preocupărilor de descentralizare administrativă o atențiuie din ce în ce mai mare.

Aceasta va fi de altminteri cu atît mai ușor, cu cît trăim în împrejurări cu totul normale și cu cît prin legile noastre economice și sociale am desvoltat din ce în ce mai mult o viață locală. Credem deci că a sosit momentul să dăm județelor și comunelor o mai mare desvoltare a putinței de a regula ele însi-le interesele lor proprii. Vom căuta să lăsăm județul stăpin pe interesele lui și în măsură de a exercita el o tutelă binefăcătoare asupra comunelor. Astfel, deprinderea de a îngriji de toate afacerile locale, care nu sunt direct legate de interesul general al Statului, va permite înflorirea județelor și comunelor, fiind totdeodată pentru cetățeni cea mai bună școală politică spre a se forma pentru apărarea maiorilor interese ale Statului.

Totdeodată vom pune sistemul de alegere la județ și la comună în legătură cu reforma electorală ce vom întreprinde.

In fine, vom întinde la toți funcționarii județelor și comunelor garanțiile de stabilitate pe care le-am asigurat funcționarilor

Statului și vom proceda la înzestrarea acestor unități administrative cu mijloacele necesare, făcind o nouă repartiție în distribuirea veniturilor între Stat, județ și comună.

Armata

Armata a fost întotdeauna obiectul solicitudinei partidului național-liberal. Socotind-o și punind-o întotdeauna mai presus de sfera luptelor politice, noi am văzut și vedem într'însa imaginea vie a Patriei însăși.

În cei din urmă patru ani de guvernare liberală, bugetul ministerului de războiu a fost considerabil sporit, iar din excedente, o bună parte a fost consacrată nevoilor armatei. Ultimele manevre au dovedit, de altminteri, tuturor, progresele strălucite realizate prin noua organizare cu care am înzestrat-o. Vom continua să-i consacram aceași caldă solicitudine spre a o pune în măsură de a răspunde ori cînd înaltei sale chemări.

Reforma electorală

Spre a desăvîrși opera trecutului și a chezășui reformele ce propunem, se impune să adaptăm Constituția noastră noi lor necesități ale societăței. În reforma electorală noi vedem mijlocul cel mai eficace de a solidariza toate forțele națiunii și de-a asigura armonia socială, care ar fi primedjuită dacă nu s-ar da

revendicărilor populare putința exprimării într'un mod legal.

Partidul național-liberal, care, prin încrederea în puterile militare ale neamului, a făcut posibilă dobândirea și asigurarea independenței; care, prin încrederea în forțele lui economice, a stabilit creditul național, iar la 1901 a evitat o catastrofă financiară; care, în sfîrșit, prin încrederea în vitalitatea națiunii, a restabilit la 1907 pacea socială, va încorona opera sa de organizare și de întărire a Statului prin încrederea ce are în cumințenia politică a acestui popor.

Cetățeni alegători,

Cumpăniți bine ceea-ce, cu inimă deschisă și cu cuget curat, vă spunem. În fața urnelor, aduțeți-vă aminte că, prin votul vostru, hoțărîți nu numai de soarta voastră dar și de soarta țării intregi.

Nu uitați că de buna stare și de propășirea obștească atîrnă și tot binele fiecărui dintre voi. Făgăduință deșarte nu vă facem și nu căutăm să vă ademenim cu propunerile care necinstesc și pe cei cari le fac ca și pe cei eari le ascultă. Ceea ce vă făgăduim, vom îndeplini. În activitatea noastră de pînă acum, în politica noastră sinceră și fecundă din tre-

cut, aveți chezășia cea mai sigură a activității noastre viitoare.

Adevărata democrație însemnează cîrmuirea poporului prin sine însuși. Ori-ce democrație își află, de sigur, în fruntașii săi o călăuză bine făcătoare, dar tot reazămul și și toată nădejdea nu poate s'o aibă de cît în propria-i înțelepciune și în propria-i energie. Căutați deci și indemnul, și puterea de a făptui în voi și numai în voi însă-vă. De veți face astfel, avem credința nestrămutată că hotărîrile voastre vor fi cele drepte. Înțelepciunea neamului, plămădită în cursul veacurilor, nu va putea să se desmintă. Poporul care din furtunile trecutului și din risipa vremurilor a știut să-și mintuiască sufletul și pămintul, va ști,—sub conducerea înțeleptului său Suveran, și a Dinastiei cu a Cărei soartă este de-a pururea legat,—să se arate vrednic de speranțele ce se pun într'insul nu numai păstrând scumpa moștenire a înaintașilor săi dar și pregătind, pentru cei cari **ne** vor urma, viitorul întrevăzut în lumina idealurilor noastre.

In numele partidului național-liberal
Ion I. C. Brătianu